

Interview med Michael Palmer

METTE JØRGENSEN

Tilstedeværelsen opløser pludselig distancen til det jeg, som præsenteres i teksten; jeg'et i tekstens tekst, som jeg forinden samtalen har læst, men som jo blev skrevet for otte år siden. Jeg har med nydelse læst om mulige fiktioniseringer af et liv, om den mest sandsynlige mulighed skrevet af en tilsyneladende god ven: „Jeg tror, Michael Palmer kom til verden to gader for langt ude i 1943, for han blev aborteret to måneder tidligere på vores adresse. Nu befinder han sig, tror jeg, fjernt fra Rhinelanderkomplekset i Greenwich Village, med en lyrik adresseret til beboerne med besked om at tilbagebetale indianerne for salget af Manhattan.“

Michael Palmer er født i New York, og hans kones mor er født i Danmark. Jaså. På en tilfældig café, midt i København, som for os begge er en mere eller mindre fremmed by, taler vi i to timer om poesi, selvbiografi og skiløb i dyb sne. Udenfor regner himlen over Vesterbrogade. Michael Palmer står for øvrigt ikke længere på ski på grund af dårlig ryg. Jamen, var der ikke også i teksten noget om svind af lægmuskelen og medfødt dårlig ryg. Han var første gang i Danmark som syttenårig. Nu er han kommet for at læse op af sin poesi. Mine spørgsmål er som en fortidens sidegade til enhver rejse.

MP: Det interessante ved opfattelsen af tilsløring er, at jo mere man hævder at afsløre jo mere kompliceret bliver spørgsmålet om tilsløring, især når det drejer sig om autobiografiens konventionelle fænomener.

MJ: Du diskuterer i din artikel blandt andet Augustins brug af de konventionelle fænomener som hukommelse, tid og diskurs, idet de er fænomener som oftest tages for givet i forbindelse med selvbiografi.

MP: Ja, fordi når vi undersøger disse fænomener, ligesom spørgsmålet om jeg'et, jeg-personen, synes hver ting, ved nærmere undersøgelse, at mene noget om teksten. Hvis vi prøver på fuldstændigt at definere og indhegne, hvad en tekst er, kan vi ikke gøre det, hverken historisk eller i en fænomenologisk umiddelbar tid, det er umuligt. Så meget af det henvender sig til konventioner, virkelige eller ej: vi tager erindringen frem igen og igen, uundgåeligt, og alligevel, på samme tid, undergraver vi erindringens kategori, når vi gør det.

MJ: Hvor befinder da den selvbiografiske tekst sig, som tekstform?

MP: Under ét synes den at være en form for fiktion, hvor man projicerer denne persona af selvet ind i et forestillet liv, under sandhedens tegn. Det er altså en imaginær konvention, i hvilken vi fortæller historien om et liv, som vi husker det, altså idet vi i bogstavelig forstand tager den jordiske krop og genanbringer hukommelse i den. Jeg vil kalde selvbiografien for en jeg-fortælling med et mærkværdigt forhold til noget, man forestiller sig har en sandhedsfunktion, altså: „Jeg fortæller sandheden“. Og det er her ideen om en vis grad af bekendelse indtræder, om at man aflaster sig selv fra ens fortid, om at man fortæller ens fortid til et publikum, som delvist optræder i rollen som skriftefader. Det afspejler på mange måder et særligt presserende behov for at fortælle et liv, men selvfølgelig er der en udvælgelsesproces: hvor begynder vi, og hvad fortæller vi, det vil sige, det er et fingeret uddrag.

MJ: Mener du da, at det er denne sandhedsfunktion, der frembringer behovet for at fortælle et liv?

MP: Jah, jeg tror, at sandheden er en fiktion, der har stor betydning, så måske er det tilskyndelse imod en selv-repræsentation i varig tid, imod en fremstilling af selvet, som vil være modstandsdygtig overfor andres udforskning, og som vil konstituere en slags persona, efter at man er væk, som kunne kaste lys på andre af ens værker. Det er en form for nostalgi efter ideen om et integreret selv, måske i nogle tilfælde en gen-integration, og det er et presserende behov for at fortælle ens historie imod tidens entropi.

MJ: Ove Petersen skriver i sin artikel [„Hvem taler?“, andetsteds i dette nummer], at selvet ikke lader sig realisere gennem en selvbiografisk aktivitet, for selvet er et punkt i det transfinitte, som gør en enhver realisering umulig.

MP: Ja, selvfølgelig. Det er som et topos, et sted, der udelukkende er konstrueret af kulturen, og alligevel forsøger vi påtrængende at fortynde selvet i tid, men det er ikke muligt. I den sammenhæng handler selvbiografiens drama i virkeligheden om en *quest*, der er dømt til at fejle. For det er også en slags *quest*, ikke sandt? En søgen i fortiden efter denne gral af selvet...

MJ: som ikke eksisterer...

MP: Nej, det har den aldrig gjort, men det er helt i orden, man behøver ikke stoppe af den grund. Men jeg tror, at en af de ting, der har interesseret mig ved poesiens former, ved poesiens flertydighed og mange lag, er det, at min generation har fokuseret på subjektets fremtidige eventyr, på subjektets placering, og på hvorledes subjektet faktisk er en konstellation af forskellige stemmer, hvilket etablerer et vigtigt forhold til denne myte om selvet. Noget af det er naturligvis også en reaktion på bekendelsesdigternes praksis, som fremstillede en temmelig simpel idé om jeg-personen, der skulle fortælle sin historie, sin nyromantiske fortælling. Min generation har arbejdet hårdt på at udforske denne myte, som også var del af kulturen; myten om dette mo-

mentane selv, der har sine glæder og sorger hinsides enhver idé om fællesskab.

MJ: Er det en myte, som er dominerende i din kultur?

MP: Jeg tror, det er noget som opstår i alle kulturer, denne betydning af selvet som en ting, hvormed man kan opnå nydelser, sikkerhed, fred, hvadsomhelst, men det synes i særlig grad at være et produkt af krydskulturer. Digtningen i 50erne og 60ernes USA antog en liberal myte om selvet, og de økonomiske og tidsmæssige forhold støttede stort set denne ideologi om selvet, som gradvist havde vokset sig op på siden af den amerikanske ideologis triumf i efterkrigstiden - den militære triumf og den liberale mytes triumf - og jeg tror disse to ting er tæt forbundne. Jeg tror, at en af digtningens funktioner - hvis digtningen overhovedet har en funktion - har været at nedbryde nogle af disse opfattelser af selvet og af de fiktioner, som vi benytter både i forhold til den nationale kultur og i forhold til vores internationale interventioner. Nu ved jeg ikke, om det gør nogen forskel, at digtningen forklarer dette, jeg tror ikke, det gør i nogen praktisk henseende, men i andre henseender måske; i sin egenskab af abstrakt intervention er digtningen altid et spørgsmål, altid en spørger om de ting, som bliver taget for givet.

MJ: De sløringsmekanismer, som du skriver om i din artikel, altså, at hvad der fortælles, ofte er noget andet end hvad der synes at blive fortalt, eller hvad der hævdes at blive fortalt, handler det så ikke både om tekstens litteraritet, og om umuligheden af at skrive om sig selv uden at definere sig selv som noget andet, eller en anden?

PM: Jo, og det har at gøre med tætheden i enhver tekst, som deltager i en udveksling, for så vidt at et værk er andet end konklusionen, og selvfølgelig er selv konklusionen ikke fri for denne tæthed. Jeg tror, at denne måde, hvorpå der fortælles, hvad der er i værk, er anderledes i poesien, idet den på en måde er *foreground-*

ded, tekstens tæthed er sat i forgrunden, den har i sin natur en dobbelthed. Sprogets evne til at overvælde opmærksomheden er der også fokuseret på i poesien; der er en kamp mellem selve sprogets betydning og forfatterens intentioner. I poesien bliver denne kamp næsten betragtet som en dyd i skabelsesprocessen.

MJ: Har denne forskel ikke også at gøre med konventionelle forventninger til en tekst?

MP: Jo, konventionelle forventninger ville være, at i betydningsprocessen skulle der være et budskab, men i poesien er overfladen aktiv. Poesien har et ukontrolleret overskud af mening, som for mange mennesker er forvirrende og overvældende. Det er en ekstraordinær lovprisning af selve processen, dette overskud, og som paradoks er det selvfølgelig netop overskuddet som omstyrter de simple meninger, som mange mennesker leder efter i en tekst: de simple nydelser, så at sige, i hvad vi betragter som værende en læsbar tekst, hvor man kan vende siden uden at skulle tænke på, hvad der stod på den foregående side.

MJ: Dette lag og overskud er altså fremhævet i poesien, men ikke i den selvbiografiske tekst?

MP: Nej, og på en måde er det en af de fascinerende ting ved selvbiografisk tekstskrivning: der er dette slør, også i den freudianiske betydning af en *screen memory*, af en angivelig erindring bag en anden erindring, og der er en dramatisering af selvet, og bag disse slør ligger der igen skjulte dramaer. Selvbiografien skal læses på en bestemt måde: man skal ikke umiddelbart tro den, fordi dens dynamik ligger i den distance, der netop er til selvet.

MJ: Betyder det, at en insisteren på en jeg-person, på jeg'ets tilstedeværelse faktisk forøger distancen?

MP: Det gør det vel. En af de interessante betydningsforskelle mellem selvbiografiens faktum og poesien er, at poesien fordyber sig selv i handlingen at læse det skrevne. Det er en handling i det umiddelbare, således at selv referencerne til fortiden skal forstås under signaturen af stemmerne, der skaber, og det er inden for denne handling poesien eksisterer, hvorimod selvbiografien fremsætter noget, hvis varighed af forståelse er meget anderledes. Temporalitet i de to genrer er meget forskellig: hvordan de eksisterer for læseren, fordi læserens deltagelse i at skabe mening er i forhold til poesien langt mere umiddelbar og mindre passiv end i forhold til den konventionelle selvbiografi, hvor læseren, hvis denne vil acceptere den fremstillede version af selvet, må være mere passiv i sin læsning.

MJ: I din artikel skriver du, at poesien taler i en samtidighed, der erkender identitetens flygtige mangfoldighed, at identitet kan blive negeret eller komme til at stå i negativ. Dette kan vel også relateres til Augustins bekendelse af selvets identitet som erindring, eller sprogets tilsløring, når han f.eks. stiller spørgsmål angående selvets erindring af glemsomhed?

MP: I forhold til 'kan vi mene hvad vi siger, og kan vi sige hvad vi mener', er der en nødvendig skepsis i relation til disse spørgsmål om selvet i selvbiografiens fremstilling af selvet, og det fører på sin vis tilbage til den slags dekonstruktive genspejlinger af spørgsmål om, hvad det betyder, at vi har glemt, at vi glemte. Der er en særlig dybtliggende nihilisme i fremstillingen af poesien som dét at læse det skrevne. I den betydning forekommer det mig, at den varige poesi står i et uforsonligt negativ; har et særligt uforsonligt forhold til intethed, hvorfra megen af dens kritiske styrke spreder sig. Det betyder ikke, at det sker i et rent æstetisk rum, dog tror jeg, at der også i det æstetiske rum findes en dialektisk kraft, men det betyder, at poesien i sin nedbrydningskraft i forhold til kulturens regelsæt har en brugbar modstand til bl.a. lingvistiske regelsæt, som man på sin vis ønsker at glemme. Dette er en nærliggende problematik i Primo Levis tek-

ster, og det, der interesserer mig ved Levi med hensyn til fremstillingen af selvet, er den erindrings poetik, som her er involveret, og som har at gøre med intet at se, at være aflukket i forhold til intet, sammensat i et sprog ud af denne oplevelse. Fremstillingen er sandsynligvis det værste, vi kan forestille os, når vi har set det værste, historien har at byde på; det værste vi kan byde verdenen i holocaust. Jeg tror ikke, nogen digtning kan tillade sig at være uberørt af denne historie, og det betyder ikke, at man skal placere sig selv i Primo Levis kulturelle position, men man skal bestemt placere sig i en verden, som har oplevet en sådan grad af moralsk korruption.

MJ: Det vil sige, at undersøgelsen af selvet altid vil være en undersøgelse af selvet i en verden?

MP: Absolut, altid inden for en historisk dimension af dets egen temporalitet. Og dette er en af det vigtigste grunde til ikke at af-finde sig med en repræsentation af selvet, som ligger inden for konventionelle figurationer, og som tillader os at vende tilbage til en form for falsk integritet og selvtilfredshed, som igen tillader en slag forglemmelse.

MJ: Hvorfor tror du, at selvbiografien i de senere år er blevet så populær?

MP: Tja, der er langt mindre tilbageholdenhed, og en gradvis bevægelse mod en mere og mere dramatisk fremstilling af afsløring. I USA manifesterer det sig også i talkshows, hvor sammenblanding af privat og offentlig information er et interessant fænomen, men med nye påstande om hvad afsløring betyder, hvad sandhedsfortælling betyder, nye påstande om hvad vi kan fortælle, hvad vi føler trang til at fortælle, for at kunne fremstille os selv. Når alt kommer til alt, er der hos disse mennesker på de amerikanske talkshows, hvor de fortæller om seksuelle overgreb i barndommen, og om hvorledes de har haft sex med deres hund,

osv, et næsten desperat behov for at eksistere, i et øjeblik, inden for mediet, på skærmen.

MJ: Betyder det, at det øjeblik, hvori der fortælles, bliver et øjeblik af eksistens?

MP: Sådan forekommer det mig, udover livets skræmmende begrænsninger i øvrigt, og det er, som om du kan skabe en identitet gennem offentlig bekendelse, og selvom det ikke er et nyt begreb, vil vi med de elektroniske medier få en udvidelse af muligheden for det på usædvanlig vis, idet en eller anden, som har en historie at fortælle, pludselig har mulighed for at fortælle det til 40 millioner mennesker.

MJ: Det vil sige, at trods ideen om en identitet, som umuligt kan virkeliggøres, kan man nå en fornemmelse af eksistens ved at fortælle 40 millioner mennesker om et liv, således at det at fortælle og modtagelsen af fortællingen gør det virkeligt?

MP: Det virkeliggør dig, og det er som om dette stort set usynlige publikum bliver et moment af selvforståelse. Det er, tror jeg, hvad der ligger bag, men det er svært at afgøre.

September 1993